

Hur människor beter sig vid brand och hur de upplever talade utrymningsmeddelanden

Människans och organisationens roll

Projektet *Människors beteende vid brand – nyttan med utrymningslarm* består av två delar, vilka beskrivs i avsnitten nedan. I den första delen utformades en modell och i den andra undersöktes sex olika talade utrymningsmeddelanden.

Del 1: En modell av det inledande utrymningsförloppet

Många av de fenomen som kan observeras vid utrymning är komplexa och svåra att förklara. För att underlätta förståelsen, förklara trender och förutspå beteenden kan modeller användas. I projektets första del utvecklades en modell av det inledande utrymningsförloppet, d v s den del som inleds när en person tar emot en signal, t ex hör ett utrymningslarm, och avslutas när personen börjar förflytta sig. I modellen delas utrymningsförloppet in i en serie stadier. Förloppet inleds när personen utsätts för en signal, t ex hör ett utrymningslarm eller ser rök. För att personen ska börja utrymma måste alla stadier passeras och i varje stadium kan personen påverkas av olika faktorer. Den nya modellen kan användas för att belysa de faktorer som påverkar, men även för att förstå hur faktorerna inverkar. Modellen bygger på en befintlig modell av ingripande i nödsituationer.

Del 2: Utformning av talade utrymningsmeddelanden

Tidigare forskning har visat att talade utrymningsmeddelanden oftast fungerar effektivt i utrymningssituationer. En av de stora fördelarna är att de förser utrymmande personer med information, t ex vad som hänt och vad de ska göra. Denna information är viktig, eftersom personer vill ha någon typ av bekräftelse av vad som hänt. Ett otydligt larm, t ex en siren, kan i värsta fall misstolkas eller ignoreras eftersom det inte framgår vad det betyder. Även om det genomförts studier som visat att talade utrymningsmeddelanden ofta är bättre än andra typer av larm, så är forskningen kring framförande och utformning av meddelanden begränsad.

I den andra delen av projektet genomfördes en studie av hur talade utrymningsmeddelanden bör framföras och utformas. Totalt undersöktes sex olika meddelanden. Fem av dem framfördes av en man och innehållet i dessa varierades, t ex användes olika mycket information och i vissa fall utelämnades information om orsaken till larmet. Det sjätte meddelandet skapades med hjälp av en datorgenererad kvinnlig röst, så kallad syntesröst.

Samtliga talade utrymningsmeddelanden testades i en enkätundersökning på IKEA i Malmö. Vid undersökningen fick kunder lyssna på ett meddelande. Därefter intervjuades de och fick fylla i en enkät. Förutom enkätstudien genomfördes även utrymningsförsök på Lunds tekniska högskola med tre av meddelandena. Försöken genomfördes med förstaårsstudenter från programmen data- och elektroteknik under övningstimmar i matematik. Ingen av studenterna hade på förhand informerats om försöken. Alla försök filmades och efter försöket fick studenterna fylla i en enkät.

Resultaten från studien antyder att mängden information är viktig. För mycket information kan medföra att det är svårt att ta till sig vad som sägs. Dessutom visar resultaten att det är en fördel att nämna brand i talade utrymningsmeddelanden. I de fall brand nämndes missuppfattade försökspersonerna meddelandet i mindre omfattning.

Rapporter

De två delarna redovisas i var sin rapport, nämligen rapport 3138 och 3139. Rapporterna återfinns på LTH Brandtekniks hemsida www.brand.lth.se och på www.brandforsk.nu. Brandforsks projektnummer 202-031.

Kontaktuppgifter

För mer information, kontakta Daniel Nilsson, Lunds Tekniska Högskola, tel 046-288 09 45, daniel.nilsson@brand.lth.se.